

Η σκληρή αλήθεια για την "έξοδο" από τα μνημόνια

19/Αυγ/2018 12:00

Της Δήμητρας Καδδά

Μετά από 8 χρόνια και 3 μήνες, 3 μνημόνια, 13 αξιολογήσεις, 34 Eurogroup για το ελληνικό ζήτημα, πολυάριθμους εφαρμοστικούς νόμους που έφεραν δημοσιονομικά μέτρα πάνω από 70 δισ. ευρώ αλλά και πλεονασματικούς πλέον Προϋπολογισμούς, ο κύκλος των "προγραμμάτων" ολοκληρώνεται. Στις 21 Αυγούστου ξεκινά η εποχή της ενισχυμένης μεταμνημονιακής εποπτείας, κατά την οποία η Ελλάδα θα πρέπει να διατηρήσει υψηλότατα πρωτογενή πλεονάσματα, επιχειρώντας παράλληλα να διανύσει τον ανηφορικό δρόμο εξόδου από την κρίση και να αναπληρώσει μέρος των τεράστιων απωλειών που βίωσε η οικονομία και η κοινωνία.

Τα μέτρα των 70 και πλέον δισ. ευρώ που ελήφθησαν από το 2010 και μετά, εν μέρει μόνο απέδωσαν δημοσιονομικά. Στήριξαν κατά 30 δισ. ευρώ περίπου τα πρωτογενή πλεονάσματα, καταφέροντας καίριο πλήγμα στα εισοδήματα πολιτών και επιχειρήσεων και διαμορφώνοντας έναν ασφυκτικό κλοιό υπερφορολόγησης-χαμηλών μισθών και συντάξεων.

Ουσιαστικά, πάνω από 1 στα 2 ευρώ είτε χάθηκε στη "χοάνη" της ύφεσης, είτε δεν έφερε το αναμενόμενο αποτέλεσμα στην οικονομία και στα δημοσιονομικά μεγέθη, επισφραγίζοντας και την αποτυχία των προβλέψεων των δανειστών (ειδικά τα πρώτα χρόνια όταν η ύφεση χτύπαγε κόκκινο με την πτώση του ΑΕΠ να φτάνει έως το 9,1% το 2011), την αστοχία πολλών μέτρων, αλλά και καθρεφτίζοντας τις επιπτώσεις όσων έγιναν το 2015.

Η ανεργία τα χρόνια των μνημονίων εκτοξεύθηκε. Το πλήγμα όπως καταγράφεται στις επίσημες μετρήσεις θα ήταν μεγαλύτερο αν δεν έφευγαν 300.000 πολίτες για να βρουν καλύτερη τύχη στο εξωτερικό και αν δεν γέρναγε ο πληθυσμός (μόνο τον τελευταίο χρόνο το ήμισυ της μείωσης του δείκτη οφείλεται σε αυτούς τους παράγοντες).

Οι αμοιβές των εργαζομένων καταρρακώθηκαν, το ίδιο και οι επενδύσεις. Το κοινωνικό κράτος συμπιέστηκε όχι μόνο στις συνταξιοδοτικές δαπάνες και στα επιδόματα, αλλά και με τις δαπάνες υγείας να περιορίζονται στο ήμισυ των προ μνημονίων επιπέδων, όπως προειδοποιεί το τελευταίο διάστημα ακόμα και το ΔΝΤ.

Όσοια τα οφέλη στην αγορά, σε όρους αύξησης παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας μέσα από τα περισσότερα από 1.000 προαπαιτούμενα των 3 μνημονίων είναι μεν υπαρκτά. Πολλές

μεταρρυθμίσεις έγιναν ή τουλάχιστον θεσπίστηκαν. Ωστόσο, δεν ήταν αρκετά, όπως φαίνεται από το νέο πακέτο με "αιρεσιμότητες" που θα ακολουθεί την Ελλάδα στη μεταμνημονιακή εποχή, αλλά και από την παγκόσμια κατάταξη της χώρας στους δείκτες ανταγωνιστικότητας (παραμένει χαμηλή παρά την πρόοδο των τελευταίων ετών, ενώ δέχθηκε και νέες πιέσεις φέτος).

Το παρόν

Ο ίδιοι οι δανειστές, επίσημες ελληνικές πηγές αλλά και οι οίκοι αξιολόγησης, στις τελευταίες εκθέσεις που είδαν το φως δημοσιότητας –τόσο από το εσωτερικό όσο και από το εξωτερικό– επαναλαμβάνουν την πρόοδο που έχει επιτευχθεί. Αλλά αναδεικνύουν και τις απειλές που υπάρχουν, ακόμη, για την ελληνική οικονομία.

Η ίδια η ανάλυση που περιλαμβάνεται στην Απόφαση της Κομισιόν για την Ενισχυμένη Εποπτεία (την οποία εξέδωσε πριν από λίγες εβδομάδες και τίθεται σε εφαρμογή επισήμως την 21η Αυγούστου), κάνει σαφές ότι υπάρχουν προβλήματα τα οποία δεν λύθηκαν τα χρόνια των μνημονίων, όπως είναι η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και η αδυναμία ενίσχυσης των εξαγωγών σε επαρκές επίπεδο. Υπάρχουν και προβλήματα που δημιούργησε η ίδια η κρίση (ή τα διόγκωσε) όπως: το χρέος, τα "κόκκινα" τραπεζικά δάνεια και η ανεργία.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει στην εφαρμοστική της απόφαση για την Ενισχυμένη Εποπτεία (που θα αποτελεί το βασικό εργαλείο μεταμνημονιακής παρακολούθησης), ότι η Ελλάδα "εξακολουθεί να αντιμετωπίζει κινδύνους όσον αφορά τη χρηματοπιστωτική της σταθερότητα, οι οποίοι, αν επιβεβαιωθούν, θα μπορούσαν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις σε άλλα κράτη της ζώνης του ευρώ", εδράζοντας έτσι και την απόφασή της για την εφαρμογή αυτού του καθεστώτος για τα τέσσερα επόμενα χρόνια.

Μάλιστα η Επιτροπή, στο ίδιο κείμενο, κάνει σαφές ότι "εν μέσω επεισοδίων μεταβλητότητας στις χρηματοπιστωτικές αγορές οι αποδόσεις των ελληνικών ομολόγων παραμένουν σε υψηλά επίπεδα σε σχέση με άλλα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ και οι συνθήκες δανεισμού της Ελλάδας παραμένουν εύθραυστες λόγω εξωτερικών οικονομικών κινδύνων", κάτι που επαληθεύεται και από τα τελευταία γεγονότα. Έτσι εκτιμά ότι χρειάζονται "περαιτέρω προσπάθειες για να διασφαλιστεί η συνεχής και σταθερή πρόσβαση στις αγορές"...

Η Κομισιόν δίνει ειδική σημασία στις σημαντικές "ανισορροπίες αποθεμάτων" που αντιμετωπίζει η Ελλάδα αναφερόμενη στο χρέος, στο έλλειμμα του Εμπορικού Ισοζυγίου στην ανεργία, στο μεγάλο "άνοιγμα" στη Διεθνή Επενδυτική Θέση της χώρας (που φτάνει περίπου στο -140% του ΑΕΠ), αλλά και σε δύο εσωτερικά ιδιωτικά ελλείμματα: στα "κόκκινα" δάνεια και στα πάνω από 130 δις. ευρώ που χρωστούν ιδιώτες στο κράτος μέσω οφειλών σε εφορίες και σε ασφαλιστικά ταμεία.

Σε ανάλογο μήκος κύματος, κινείται και η έκθεση του οίκου Fitch που συνόδεψε την εντυπωσιακή αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδας κατά δύο βαθμίδες. Έκανε λόγο για 3 μεγάλες απειλές λόγω των "κόκκινων" δανείων, του κινδύνου έκρηξης εισαγωγών, αλλά και πιθανών αναταράξεων στο πολιτικό σκηνικό.

Γιαέκρηξη εισαγωγών, αν δεν στηριχθεί η οικονομία στο μέλλον, αναφέρθηκε προ ημερών και το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, ζητώντας άμεση στήριξη της εγχώριας επιχειρηματικότητας. Παρουσίασε στοιχεία τα οποία αποδεικνύουν ότι παρά τις πολυάριθμες παρεμβάσεις του Μνημονίου η παραγωγικότητα βελτιώθηκε μεν, αλλά στηρίχθηκε κυρίως στις τεράστιες μειώσεις αμοιβών και όχι σε τομές στην οικονομία.

Αλλάκαι το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο στην έκθεσή του εξηγεί ότι η ανάπτυξη μπορεί να αποδειχθεί χαμηλότερη από τις προσδοκίες, λόγω των δυσμενέστερων (από τις αναμενόμενες) επιπτώσεων από τα υψηλά πρωτογενή πλεονάσματα στην ανάπτυξη ή χαμηλότερων επιδόσεων στην ανάκαμψη των επενδύσεων. Κάτι τέτοιο, θα μπορούσε να υπονομεύσει τις δημοσιονομικές επιδόσεις και να διαιωνίσει τα προβλήματα χρέους, εκτίμησε. Το Ταμείο έκανε λόγο ακόμη και για σενάριο ύφεσης 0,7% μακροπρόθεσμα, αν δεν γίνουν μεγάλες μεταρρυθμίσεις, βάζοντας στο "χαρτί" επιτακτικά και το θέμα της γήρανσης του πληθυσμού το οποίο αποδέχεται πλέον και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Κομισιόν εκτιμά στην Έκθεση Βιωσιμότητας Χρέους ότι η μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας θα κινηθεί το πολύ στο 1% του ΑΕΠ, καθιστώντας άπιαστο όνειρο την πραγματική σύγκλιση...

Τεράστιες οι απώλειες στο ΑΕΠ - Άπιαστο όνειρο πλέον η πραγματική σύγκλιση

	2009	2014	2015	2016	2017	2018	Μεταβολή 2009-2018
ΑΕΠ σε δισ. ευρώ	237,5	178,7	176,3	174,2	177,7	182,8	-54,7%
ΑΕΠ (έτος βάσης 2010=100) (%)	108,5	79,6	77,7	76,1	75,5	75,3	-33,2%
ΑΕΠ ετήσια μεταβολή (%)	-4,3	0,7	-0,3	-0,2	1,4	1,9	-23,6%
Κακά κεφαλήν ΑΕΠ (μέσος όρος Ε.Ε. = 100)	74,5	51,2	48,4	48	48,3	48,3	-25,7%
Ακαθάριστος Σχηματισμός Παγίου Κεφαλαίου σε δισ. ευρώ	49,4	20,6	20,3	20,5	22,5	24,9	-24,5%
Χρέος ως αναλογία του ΑΕΠ (%)	126,7	178,9	176,8	180,8	178,6	177,8	51,1%
Πρωτογενές πλεόνασμα/ έλλειμμα ως αναλογία του ΑΕΠ (%)	-10,1	0,4	-2,1	3,9	4	3,7	13,8%
Πρωτογενές πλεόνασμα/ έλλειμμα σε δισ. ευρώ	-24	0,6	-3,7	6,7	7,1	6,8	30,8%
Συνολικά έσοδα ως αναλογία του ΑΕΠ (%)	38,9	46,6	48,2	50,2	48,8	49	10,1%
Συνολικά έσοδα σε δισ. ευρώ	92,5	83,3	84,9	87,4	86,8	89,6	-2,9%
Συνολικές δαπάνες ως αναλογία του ΑΕΠ (%)	54,1	50,2	53,8	49,5	48	48,6	-5,5%
Συνολικές δαπάνες σε δισ. ευρώ	128,5	89,8	94,9	86,3	85,3	88,8	-39,7%
Ποσοστό ανεργίας (Ορισμός Eurostat) (%)	9,6	26,5	24,9	23,6	21,5	20,1	10,5%
Αμοιβές εργαζομένων σε δισ. ευρώ	66,9	44,4	43,9	44	45	45,9	-21%

ΠΗΓΗ: ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, ΤΟ 2018 ΕΙΝΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

Μετά από τρία μνημόνια, η ελληνική οικονομία φέτος και τα επόμενα χρόνια θεωρείται βέβαιο ότι θα πετύχει πρωτογενή πλεονάσματα τα οποία θα ξεπεράσουν το 3,5% του ΑΕΠ, που είναι και ο στόχος τον οποίο συμφώνησε η κυβέρνηση με τους "θεσμούς" (σ.σ. αυτό τουλάχιστον εκτιμά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία θα παρακολουθεί την ελληνική οικονομία μαζί με τους υπόλοιπους

δανειστές, αν δεν προστεθούν όμως στον "λογαριασμό" τα αντίμετρα τα οποία επιχειρεί να εξαγγείλει η κυβέρνηση).

Συνολικά φτάνει στα 30,8 δισ. ευρώ το ύψος της δημοσιονομικής προσαρμογής τα χρόνια των μνημονίων: από πρωτογενές έλλειμμα 24 δισ. ευρώ το 2019 η κυβέρνηση πλέον υπολογίζεται ότι θα έχει πλεόνασμα 6,8 δισ. ευρώ φέτος. Το πιο βαρύ φορτίο, ειδικά στο τρίτο Μνημόνιο που ήταν και το πιο "φορομπηχτικό", επωμίσθηκαν τα έσοδα, τα οποία εκτοξεύθηκαν μαζί με την αύξηση των φόρων και των ασφαλιστικών "χαρατσιών" επιβαρύνοντας υπέρμετρα πολίτες και επιχειρήσεις.

Τα έσοδα ως αναλογία του ΑΕΠ αυξήθηκαν κατά 10,1%. Ωστόσο τα έσοδα σε δισ. ευρώ δεν αυξήθηκαν, αλλά μειώθηκαν οριακά σε σχέση με τα προ μνημονίων επίπεδα (από τα 92,5 δισ. ευρώ το 2009 στα 89,6 δισ. ευρώ το 2018). Αιτία είναι η βασικότερη επίπτωση των μνημονίων, η ύφεση και η καταρράκωση του ΑΕΠ. Καθώς όμως το ΑΕΠ είναι η βάση για τη μέτρηση των πιο βασικών οικονομικών μεγεθών, η πρωτόγνωρη αυτή πτώση έχει προκαλέσει σοβαρότατες παρενέργειες όχι μόνο στη ζωή των ανθρώπων και των επιχειρήσεων αλλά ακόμα και στη στατιστική "εικόνα" της χώρας, για παράδειγμα στο Ασφαλιστικό (εκτοξεύει τη δαπάνη), αλλά και στο χρέος το οποίο ως αναλογία του ΑΕΠ εκτοξεύθηκε: από τα 126,7% το 2009 στο 177,8% φέτος παρά τις παρεμβάσεις που προηγήθηκαν.

Το ΑΕΠ μετρά απώλειες 54,7 δισ. ευρώ τα χρόνια των μνημονίων, ενώ η επίπτωση είναι μεγαλύτερη αν δεν ληφθεί υπόψη η ισχνή του άνοδος πέρυσι και αύξησή του κατά 1,9% στην οποία υπολογίσουν οι δανειστές φέτος.

Όσον αφορά το όραμα της πραγματικής σύγκλισης με την Ευρώπη (σ.σ. το οποίο ήταν ήδη δύσκολο την προ κρίσης περίοδο, όταν το ελληνικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ έφτανε στο 74,5% του κοινοτικού μέσου όρου), τώρα θεωρείται σχεδόν αδύνατο. Πλέον το ελληνικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ φτάνει μόλις στο 48,3% του κοινοτικού μέσου όρου και μάλιστα δεν αυξήθηκε ούτε κατά τα 2 τελευταία χρόνια της αναιμικής ανάπτυξης. Και τούτο διότι η σύγκριση γίνεται με το τι συμβαίνει "έξω" και όλα τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ε.Ε. αναπτύσσονται ταχύτερα...

Ταίδια στοιχεία δείχνουν ότι οι επενδύσεις (ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου) έχουν καταρρακωθεί (μείωση κατά 24,5 δισ. ευρώ). Και η άνοδός τους τα επόμενα χρόνια μπορεί να στηριχθεί σχεδόν μόνο στην έλευση ξένων κεφαλαίων, αφού λόγω λιτότητας το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων προβλέπεται να παραμείνει σχεδόν στα ίδια (χαμηλά) επίπεδα.

Στον κοινωνικό τομέα οι αμοιβές των εργαζομένων μειώθηκαν κατά 21 δισ. ευρώ τα χρόνια της κρίσης και των μνημονίων. Τα επίσημα ποσοστά ανεργίας (όπως τα ορίζει η Eurostat και είναι χαμηλότερα αυτών της ΕΛΣΤΑΤ) αυξήθηκαν κατά 10,5 μονάδες από τα προ μνημονίων επίπεδα (που ήταν ήδη υψηλά), με τις προοπτικές σημαντικής απομείωσής τους να είναι περιορισμένες καθώς –όπως εκτιμούν οι δανειστές– έχει χαθεί ένα μεγάλο μέρος των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας...

3ο μνημόνιο

Η "καταιγίδα" 36 φόρων

Μέσα από τις 2 πρώτες διαπραγματεύσεις του 3ου Μνημονίου ήρθαν 32 φορομπηχτικά μέτρα, ενώ αν προστεθούν και τα 4 που θεσπίστηκαν το 2017 με τη 2η αξιολόγηση ο "λογαριασμός" φτάνει σε 36 εισπρακτικές παρεμβάσεις. Και τούτο χωρίς να ληφθούν υπόψη τα ασφαλιστικά "χαράτσια" αλλά και όσα έχουν συμφωνηθεί για τη μεταμνημονιακή εποχή.

Σύμφωνα με το ΥΠΟΙΚ, τη 2ετία 2015-2016 θεσπίστηκαν αυξήσεις στον ΦΠΑ (που ακόμη εφαρμόζονται με επόμενο βήμα, τον Δεκέμβριο, την αύξηση των συντελεστών στα νησιά του Αιγαίου), της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, των συντελεστών στον φόρο πολυτελούς διαβίωσης, στον φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων, στον φόρο ασφαλιστών, αλλά και την κατάργηση απαλλαγών πληρωμής ΕΝΦΙΑ. Καταργήθηκε η απαλλαγή του 50% επί οινόπνευματων ποτών στα Δωδεκάνησα, επιβλήθηκε φόρος διαμονής και φόρος επί του καφέ.

Θεσπίστηκε, επίσης, αύξηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος στα νομικά πρόσωπα, στους ελεύθερους επαγγελματίες και στους αγρότες, η κατάργηση έκπτωσης εφάπαξ πληρωμής φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, πρόστιμο αποχής από περιοδικό τεχνικό έλεγχο οχημάτων ΚΤΕΟ, φόρος επί των τηλεοπτικών διαφημίσεων, κατανάλωσης στο κρασί, στα εταιρικά αυτοκίνητα, αλλά και, τέλος, στη συνδρομητική τηλεόραση και συνδρομητών σταθερής τηλεφωνίας.

Νέα βάρη επιβλήθηκαν στα ανασφάλιστα οχήματα, θεσπίστηκε η κατάργηση φόρων υπέρ τρίτων, έγινε αναμόρφωση τελών κυκλοφορίας, του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, της φορολογίας οχημάτων, του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (ΕΦΚ) ενεργειακών προϊόντων και των επενδυτικών οχημάτων. Επιβλήθηκε αύξηση συμμετοχής Δημοσίου στα μικτά κέρδη από τυχερά παίγνια, Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης (ΕΦΚ) στον ζύθο και φόρου κατανάλωσης επί των τσιγάρων και του καπνού (συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών τσιγάρων).

Το 2017 επιβλήθηκε η φορολόγηση της βραχυπρόθεσμης μίσθωσης ακινήτων, η κατάργηση έκπτωσης φόρου για ιατρικές δαπάνες και της έκπτωσης 1,5% στην παρακράτηση φόρου, αλλά και καταργήθηκε το 25% του αφορολογήτου σε βουλευτές και δικαστικούς.

Η "φοροκαταιγίδα", σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, έχει και άλλες παρενέργειες πέρα από την εισοδηματική εξόντωση: την αστάθεια της φορολογικής πολιτικής. Στην ανασκόπηση των 2 πρώτων μνημονίων αναφέρει ότι η διαφάνεια, η απλότητα και η σταθερότητα του φορολογικού συστήματος θεωρούνται συνήθως σημαντικά στοιχεία για την ενθάρρυνση των επενδύσεων. Ωστόσο, στην Ελλάδα "η αστάθεια της φορολογικής πολιτικής επηρέασε όλους τους κύριους τύπους φόρων". Φέρει ως παράδειγμα τις συνεχείς από το 2010 ανατροπές στην εφαρμογή των συντελεστών ΦΠΑ, αλλά και τις "πολλαπλές μεταρρυθμίσεις όσον αφορά τον καθορισμό του φορολογητέου εισοδήματος, την τήρηση βιβλίων, τους φορολογικούς ελέγχους ή τα πρόστιμα. Εξηγεί ότι ο κώδικας φορολογίας εισοδήματος (νόμος 2238/1994) τροποποιήθηκε 425 φορές με 34 νόμους κατά τη διάρκεια των 2 πρώτων προγραμμάτων (2010-2014). Περιγράφει και

τον παραλογισμό με τον συντελεστή του φόρου εισοδήματος εταιρειών: μειώθηκε από 25% σε 24% το 2010, εν συνεχεία σε 20% το 2011 για να αυξηθεί σε 26% το 2013 και σε 29% το 2015.

Αναδημοσίευση από το "Κεφάλαιο" που κυκλοφορεί.

*Διαβάστε ακόμα:

- Σε κλειό πενταπλών ελέγχων - Έρχονται 2 αξιολογήσεις σε 4 μήνες

Διαβάστε το άρθρο στο Capital.gr